

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/66/56/95

WYBORY PARLAMENTARNE – PREFERENCJE W MARCU'95

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 1995

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

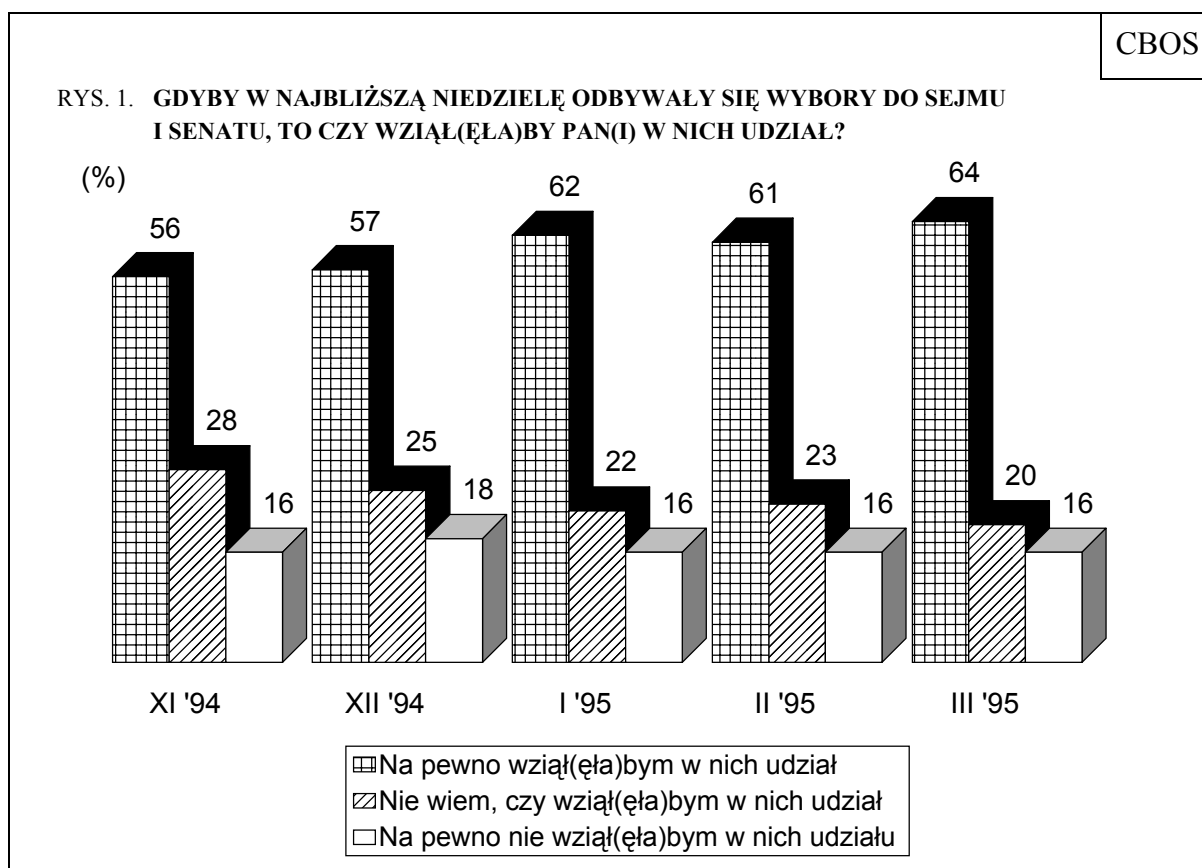
Czy obecny Sejm dotrwa do końca swojej kadencji? Ostatnie wydarzenia na naszej scenie politycznej oraz praktyka minionych czterech lat uzasadniają takie pytanie. Prezydent co prawda zrezygnował z kroków zmierzających do rozwiązania parlamentu, jednak nie tylko on wypowiadał się krytycznie o jego działalności. W komentarzach różnych ugrupowań opozycyjnych również pojawiały się opinie o wyczerpaniu możliwości obecnego Sejmu i potrzebie nowych wyborów. Wydaje się, jednak że w obecnej chwili żadna z sił politycznych nie podejmie działań mających do nich doprowadzić. Ale czy wybory parlamentarne faktycznie zmieniąby układ sił w parlamencie? Przyjrzyjmy się preferencjom respondentów objętych marcowym badaniem¹.

Czy Polacy wezmą udział w wyborach do Sejmu i Senatu?

Spółeczna gotowość wzięcia udziału w wyborach parlamentarnych sukcesywnie wzrasta. Oczywiście nie ma prostego przełożenia między frekwencją deklarowaną i rzeczywistą, jednak jej zmiany mogą świadczyć o narastającym zniecierpliwieniu obecną

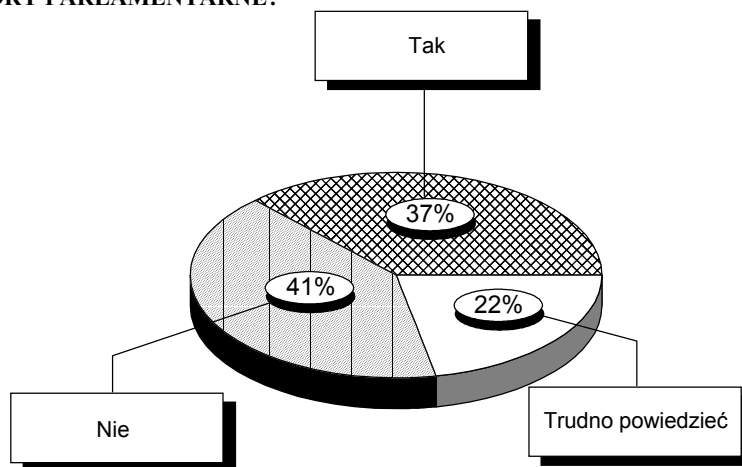
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (58), 4-6 marca ‘95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców kraju (N=1208).

sytuacją polityczną. Na początku marca blisko dwie trzecie ankietowanych (64%) wyraziło chęć uczestniczenia w głosowaniu (rys. 1). Wśród nich najliczniej reprezentowani byli ludzie w wieku 55-64 lata, mieszkańcy najmniejszych i największych miast, badani z wykształceniem średnim i wyższym, pracownicy umysłowi niższego szczebla, reprezentanci kadry kierowniczej, inteligencji, wreszcie ludzie o sprecyzowanych poglądach politycznych - nieco częściej prawicowych. Nie zamierzają wziąć udziału w wyborach przede wszystkim osoby nie potrafiące określić swoich poglądów politycznych, a także badani z wykształceniem podstawowym i bezrobotni.

Zdania na temat terminu głosowania podzieliły respondentów. Odsetek osób przeciwnych przeprowadzeniu wyborów parlamentarnych jeszcze w tym roku jest nieco większy od odsetka badanych opowiadających się za ich przyspieszeniem.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W BIEŻĄCYM ROKU POWINNY SIĘ ODBYĆ WYBORY PARLAMENTARNE?

Negatywny stosunek do wcześniejszych wyborów parlamentarnych wyrażają przede wszystkim osoby z wykształceniem wyższym, ludzie o poglądach lewicowych oraz zdecydowanie rządziej - centrowych. Natomiast za przyspieszeniem wyborów opowiadają się najczęściej badani o poglądach prawicowych, z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Nie powinno dziwić, iż linie podziału wyznaczyły w tej kwestii poglądy polityczne ankietowanych.

Obecnie większość partii prawicowych jest poza Sejmem, a ugrupowania lewicowe są silnie reprezentowane. Nowe wybory mogłyby przynieść zmianę układu sił. Jednak sympatie wyborcze deklarowane w dotychczasowych sondażach świadczą o tym, że zwolennicy lewicy nie mają podstaw do obaw.

Spośród elektoratów za przyspieszeniem wyborów najbardziej zdecydowanie opowiadają się zwolennicy KPN (68%), NSZZ "S" oraz BBWR (po 45%). Najwięcej przeciwników przeprowadzania wyborów w tym roku znajdziemy wśród sympatyków SLD (68%) i PSL (54%).

Preferencje wyborcze

Wydaje się, że na ostatnim konflikcie we władzach najbardziej skorzystał Sojusz Lewicy Demokratycznej. Przemawia za tym nie tyle wzrost jego notowań (o trzy punkty procentowe - a więc na granicy błędu pomiaru), ile 6-punktowy spadek poparcia dla PSL.

Obecnie na ludowców głosowałyby tyle samo osób, co na UP i UW. Natomiast notowania NSZZ „S” - obecnie wyższe o 3 punkty niż w lutym - zbliżyły się do wyników z końca ubiegłego roku. Deklarowana chęć udzielenia poparcia pozostałym ugrupowaniom nie uległa zasadniczym zmianom.

Tabela 1 w procentach

Na którą z partii najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach do Sejmu?	XI'94	XII'94	I '95	II '95	III '95
Sojusz Lewicy Demokratycznej	23	18	19	21	24
Unia Pracy	11	10	10	10	12
Polskie Stronnictwo Ludowe	15	14	14	17	11
Unia Wolności	11	13	13	11	11
NSZZ "Solidarność"	8	12	12	7	10
Bezpartyjny Blok Wspierania Reform	6	6	5	6	5
Przymierze dla Polski, w skład którego wchodzi: Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe Porozumienie Centrum Polskie Stronnictwo Ludowe - Porozumienie Ludowe Ruch dla Rzeczypospolitej Koalicja Konserwatywna	6	4	6	4	5
Konfederacja Polski Niepodległej	3	4	3	4	4
"Porozumienie 11 Listopada", w skład którego wchodzi: Unia Polityki Realnej Partia Konserwatywna Partia Chrześcijańskich Demokratów Stronnictwo Ludowo-Chrześcijańskie	2	1	2	3	3
Sekretariat Ugrupowań Centroprawicowych, w skład którego wchodzi : Akcja Polska Chrześcijańsko-Demokratyczne Stronnictwo Pracy Stronnictwo Ludowo-Chrześcijańskie Ruch III Rzeczypospolitej Stronnictwo Wierności Rzeczypospolitej	2	2	1	1	1
Trudno powiedzieć	10	14	13	13	12

Partie prawicy pozaparlamentarnej uzyskały w sumie poparcie 9% badanych. Najsilniejsze wśród nich jest Przymierze dla Polski. Trzeba pamiętać, że jeśli sytuacja na prawicy wyklaruje się, poparcie dla tworzących ją ugrupowań może znacznie wzrosnąć. Świadczy o tym chociażby fakt, że 29% potencjalnych wyborców określa swoje poglądy jako prawicowe. Udział osób o tej orientacji w grupie respondentów zainteresowanych wyborami od początku br. niewiele się zmienił (w styczniu '95 - 25%, w lutym - 24%). Zwolenników lewicy wśród ankietowanych zamierzających głosować było na początku marca 25%, o trzy punkty mniej niż w lutym, ale więcej niż w styczniu (20%).

Elektoraty ugrupowań politycznych

Wśród wyborców są osoby wywodzące się z różnych grup społecznych. Przyjrzyjmy się zatem, co w rzeczywistości oznacza odnotowany w marcu spadek odsetka badanych popierających PSL i nieznaczny wzrost odsetka osób deklarujących chęć głosowania na SLD. Otóż w porównaniu z lutym w elektoracie partii Waldemara Pawlaka zmniejszyła się reprezentacja ludzi młodych w wieku 25-34 lata, z wykształceniem zasadniczym zawodowym, pracowników sektorów pozarolniczych i mieszkańców małych miast. Przy PSL pozostali jednak jego "rdzenni" wyborcy: mieszkańcy wsi, osoby z wykształceniem podstawowym oraz rolnicy.

W grupie udzielającej poparcia Sojuszowi zwiększyła się liczba osób w wieku 35-44 lata, mieszkańców miast średniej wielkości (101-500 tys. ludności), robotników wykwalifikowanych oraz ludzi zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej. Najwięcej sympatyków ma jednak SLD wśród pracowników umysłowych niższego szczebla i osób z wykształceniem wyższym.

Unii Wolności przybyło zwolenników wśród młodzieży, ludzi z wykształceniem wyższym i prywatnych przedsiębiorców.

Gdyby wybory parlamentarne odbywały się w najbliższą niedzielę, blisko jedna czwarta ankietowanych, którzy wzięliby w nich udział, poparłaby Sojusz Lewicy Demokratycznej. Jednak ponad dwie trzecie elektoratu SLD opowiedziało się przeciw przeprowadzaniu wyborów w tym roku. Wydaje się, że faktycznie w najbliższym okresie wybory się nie odbędą, a do czasu ich przeprowadzenia wiele może się zmienić na naszej scenie politycznej. Niskie marcowe notowania PSL dowodzą, że opinia społeczna potrafi bardzo szybko reagować na bieżące wydarzenia polityczne. Z drugiej strony trzeba pamiętać, iż odpływ deklaracji od PSL i napływ do SLD nie musi oznaczać realnych zmian w udzielanym poparciu. Zwykle część osób nie mających ustalonych preferencji lub wręcz "na wyrost" deklarujących uczestnictwo w wyborach wskazuje partię urzędującego premiera jako tę, na którą by głosowali.

ANEKS

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

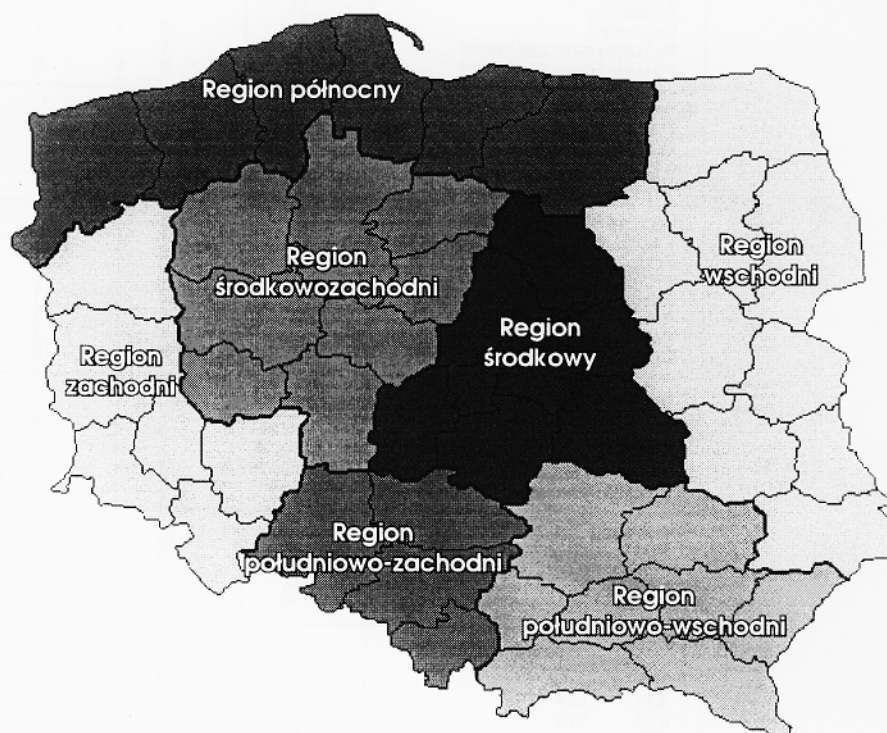
11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?
1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział; 3 - Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	64	20	16	1208
Płeć				
Mężczyźni	68	16	16	579
Kobiety	60	24	16	629
Wiek				
do 24 lat	50	29	21	122
25-34	59	20	20	199
35-44	65	22	12	307
45-54	66	21	13	203
55-64	70	17	13	179
65 lat i więcej	65	14	21	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	62	20	18	479
Miasto do 20 tys.	71	19	9	137
od 21 do 100 tys.	57	22	22	234
101-500 tys.	62	23	15	200
501 tys. i więcej mieszk.	73	16	11	159
Region				
Północny	66	21	13	122
Zachodni	63	17	20	134
Środkowozachodni	64	22	14	174
Środkowy	66	20	13	219
Wschodni	63	27	20	160
Południowo-wschodni	65	15	20	198
Południowo-zachodni	65	20	15	202
Wykształcenie				
Podstawowe	57	20	23	423
Zasadnicze zawodowe	60	26	14	334
Średnie	70	16	14	362
Wyższe	78	18	4	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	71	23	6	79
Prac. umysł. niż. szczebla	72	20	8	94
Pracownicy fiz.- umysł.	61	20	18	47
Robotnicy wykwalifikowani	58	21	20	145
Robotnicy niewykwalifik.	62	21	17	58
Rolnicy	60	23	16	112
Prywatni przedsiębiorcy	64	16	20	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	66	17	17	404
Uczniowie i studenci	51	38	10	32
Bezrobotni	52	24	23	101
Gospodynie domowe i inni	65	17	18	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	67	22	11	118
Sektor państwowy	64	19	16	165
Sektor prywatny	62	21	16	199
Spółdzielczość	68	26	6	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	60	22	18	290
125 - 199	62	21	17	219
200 - 274	61	20	19	336
275 - 324	67	18	14	136
325 i powyżej	73	16	11	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	58	22	20	466
Średnie	65	21	14	540
Dobre	71	15	14	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	23	19	82
Raz w tygodniu	67	20	13	699
Kilka razy w roku	59	20	21	297
W ogóle nie uczestniczy	62	17	21	131
Poglądy polityczne				
Lewica	75	15	11	258
Centrum	63	19	18	389
Prawica	79	13	8	284
Trudno powiedzieć	40	34	26	291

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w bieżącym roku powinny się odbyć wybory parlamentarne?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	41	22	1208
Płeć				
Meżczyźni	38	46	16	579
Kobiety	36	36	27	629
Wiek				
do 24 lat	40	25	35	122
25-34	42	42	17	199
35-44	44	39	17	307
45-54	41	45	15	203
55-64	26	51	24	179
65 lat i więcej	27	40	33	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	38	26	479
Miasto do 20 tys.	25	57	18	137
od 21 do 100 tys.	41	37	21	234
101-500 tys.	39	43	19	200
501 tys. i więcej mieszk.	44	39	18	159
Region				
Północny	36	47	17	122
Zachodni	35	47	18	134
Środkowozachodni	34	48	18	174
Środkowy	41	38	21	219
Wschodni	44	25	31	160
Południowo-wschodni	32	41	27	198
Południowo-zachodni	38	41	20	202
Wykształcenie				
Podstawowe	34	36	30	423
Zasadnicze zawodowe	43	37	20	334
Średnie	38	45	17	362
Wyższe	26	63	11	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	28	54	17	79
Prac. umysł. niż. szczebla	48	35	17	94
Pracownicy fiz. - umysł.	50	41	9	47
Robotnicy wykwalifikowani	50	36	14	145
Robotnicy niewykwalifik.	42	42	16	58
Rolnicy	41	37	22	112
Prywatni przedsiębiorcy	39	46	15	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	26	47	26	404
Uczniowie i studenci	19	37	44	32
Bezrobotni	45	28	28	101
Gospodynie domowe i inni	46	27	27	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	39	44	17	118
Sektor państwowy	50	34	16	165
Sektor prywatny	46	41	13	199
Spółdzielczość	19	71	10	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	43	31	26	290
125 - 199	41	34	24	219
200 - 274	36	40	24	336
275 - 324	32	50	18	136
325 i powyżej	29	60	11	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	45	32	23	466
Średnie	33	43	24	540
Dobre	30	55	14	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	34	32	33	82
Raz w tygodniu	37	40	23	699
Kilka razy w roku	41	38	21	297
W ogóle nie uczestniczy	29	58	12	131
Poglądy polityczne				
Lewica	32	59	9	258
Centrum	35	46	19	369
Prawica	52	35	13	284
Trudno powiedzieć	30	25	46	291

Tabela 3. Proszę zapoznać się z nazwami partii i organizacji zamieszczonymi na karcie. Na którą z nich oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach do Sejmu?

	BBWR	KPN	PSL	Prawica	SLD	"S"	UP	UW
Ogółem	5	4	11	9	24	10	12	11
Płeć								
Mężczyźni	5	3	12	10	23	11	11	11
Kobiety	5	5	9	7	24	10	12	11
Wiek								
do 24 lat	10	0	11	0	13	14	10	22
25-34	6	3	12	11	19	12	13	10
35-44	6	6	7	7	28	6	14	13
45-54	2	7	16	10	27	11	9	8
55-64	3	2	13	7	24	12	13	11
65 lat i więcej	6	2	9	14	24	11	8	8
Miejsce zamieszkania								
Wieś	5	4	22	10	16	11	7	8
Miasto do 20 tys.	6	4	3	9	27	14	12	5
od 21 do 100 tys.	6	4	7	7	32	8	17	8
101-500 tys.	3	6	2	5	30	8	14	18
501 tys.i więcej mieszk.	6	2	3	11	24	10	16	20
Region								
Północny	3	3	7	3	26	12	17	14
Zachodni	3	1	12	9	32	6	17	6
Środkowozachodni	3	1	13	9	35	3	14	13
Środkowy	6	4	10	16	23	10	10	13
Wschodni	6	3	16	15	16	7	15	5
Południowo-wschodni	6	3	12	5	16	22	5	11
Południowo-zachodni	4	11	9	5	21	10	9	13
Wykształcenie								
Podstawowe	4	2	18	11	21	13	10	5
Zasadnicze zawodowe	7	8	10	6	23	12	14	4
Średnie	6	2	8	8	25	9	11	19
Wyższe	3	4	1	12	31	0	15	25
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	2	0	3	15	21	4	12	27
Prac.umysł.niż.szczebła	1	4	7	4	37	7	16	15
Pracownicy fiz.- umysł.	11	13	6	6	30	11	0	7
Robotnicy wykwalifikowani	9	6	4	9	29	11	14	4
Robotnicy niewykwalifik.	5	5	6	0	19	20	23	9
Rolnicy	7	7	38	9	14	7	3	0
Prywatni przedsiębiorcy	9	3	5	9	20	4	15	28
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	4	2	13	11	25	9	11	10
Uczniowie i studenci	0	0	19	10	0	18	12	35
Bezrobotni	6	6	7	7	21	16	18	2
Gospodynie domowe i inni	7	3	3	3	23	25	6	13
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	6	3	3	15	22	5	14	19
Sektor państwowy	6	5	5	5	33	13	16	8
Sektor prywatny	9	7	7	9	23	8	12	16
Spółdzielczość	5	19	0	0	32	7	10	4
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 125 zł	5	6	18	7	17	13	9	5
125 - 199	6	7	9	8	20	17	9	11
200 - 274	5	3	11	11	27	7	17	7
275 - 324	4	0	9	8	23	14	8	13
325 i powyżej	5	3	6	9	31	5	11	24
Ocena własnych war. mater.								
Złe	6	5	9	8	23	13	9	6
Średnie	4	3	15	8	20	11	14	12
Dobre	6	3	5	11	34	4	10	18
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	6	8	12	12	9	7	10	10
Raz w tygodniu	5	5	13	8	19	13	10	11
Kilka razy w roku	4	2	11	10	31	7	14	11
W ogóle nie uczestniczy	4	4	0	8	44	2	15	14
Poglądy polityczne								
Lewica	1	2	10	2	62	4	14	4
Centrum	6	3	14	8	17	8	13	13
Prawica	9	7	7	17	4	19	8	18
Trudno powiedzieć	4	4	15	5	12	10	12	6

(%)

Tabela 3 (cd.)

(%)

	PPS	Inna partia	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	2	12	762
Płeć				
Mężczyźni	1	1	12	388
Kobiety	1	3	12	375
Wiek				
do 24 lat	0	6	15	59
25-34	1	2	13	118
35-44	1	2	11	199
45-54	0	1	10	135
55-64	2	3	11	125
65 lat i więcej	0	0	16	128
Miejsce zamieszkania				
Wieś	1	2	15	295
Miasto do 20 tys.	1	3	15	97
od 21 do 100 tys.	0	3	8	132
101-500 tys.	0	0	13	123
501 tys. i więcej mieszk.	1	1	6	115
Region				
Północny	0	1	13	81
Zachodni	0	0	14	85
Środkowozachodni	0	2	9	111
Środkowy	1	1	5	142
Wschodni	3	4	10	85
Południowo-wschodni	1	3	20	127
Południowo-zachodni	0	3	15	132
Wykształcenie				
Podstawowe	1	1	14	240
Zasadnicze zawodowe	1	1	15	201
Średnie	0	4	9	252
Wyższe	0	1	7	69
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	0	4	12	56
Prac. umysł. niż. szczebla	0	0	9	68
Pracownicy fiz.- umysł.	3	8	7	29
Robotnicy wykwalifikowani	0	1	13	84
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	12	36
Rolnicy	1	2	13	68
Prywatni przedsiębiorcy	0	2	4	45
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	1	2	14	267
Uczniowie i studenci	0	0	7	16
Bezrobotni	2	0	17	50
Gospodynie domowe i inni	2	4	12	42
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	0	1	12	80
Sektor państwowy	0	1	10	106
Sektor prywatny	1	4	6	124
Spółdzielczość	0	0	24	17
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	2	3	15	172
125 - 199	1	1	12	134
200 - 274	0	1	12	205
275 - 324	0	4	18	91
325 i powyżej	0	1	4	148
Ocena własnych war. mater.				
Złe	1	3	16	266
Średnie	0	2	11	352
Dobre	0	0	7	144
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	2	3	22	46
Raz w tygodniu	0	2	13	463
Kilka razy w roku	1	0	9	173
W ogóle nie uczestniczy	0	1	9	81
Poglądy polityczne				
Lewica	0	0	1	193
Centrum	0	4	15	231
Prawica	0	1	11	223
Trudno powiedzieć	2	3	26	115